

pe 22.5.2020

H-145/20

Korkeimmalle hallinto-oikeudelle
korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Tiedoksi opetus- ja kulttuuriministeriölle (kirjaamo@minedu.fi)
(jossa asia liittyy myös yhdistyksemme lakiesitykseen VN/5507/2020)
sekä Opetushallitukselle (kirjaamo@oph.fi)

Toinen täydennys korkeimmalle hallinto-oikeudelle 17.3.2020 tekemääni pyyntöön tehdä esitys valtioneuvostolle oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta koskevan perusopetuslain 46 §:n täsmentämisestä

Niin tuo pyyntöni 17.3.2020 kuin sen täydennys 18.5.2020 tarkastelivat perusopetuslain hallinto-oikeudellisia säännöksiä 42 § (joka on perusopetuslain 46 §:ssä, jatkossa lyhyesti **46 §:ssä**, sovellettava säännös) ja 42 a–f § (jotka olisi lisättävä **46 §:ssä** sovellettaviin säännöksiin) vain siten, kuin ne on kirjoitettu perusopetuslakiin. Mutta 42 § *Oikaisuvaatimus* sisältää tekstin ”siten kuin hallintolaissa [(434/2003)] säädetään, jollei muualla [perusopetus]laissa toisin säädetä” ja 42 a § *Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen* tekstin ”siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa [(808/2019)] säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä”. Nämä viittaukset kyseiseen kahteen yleisempään lakiin tarkoittavat menettelytapaa. Näistä laeista jälkimmäinen tuli voimaan vuoden 2020 alussa ja kumosi hallintolainkäyttölain (586/1996). Mutta **46 §:n** epätasällisuuden tähden on tarkasteltava laajemmin näitä yleisempiä lakeja tilanteen selventämiseksi.

Perusopetuslain 42 b §:n mukaan oikaisuvaatimusaika 42 §:ssä on 14 päivää. Mutta riittääkö yllä lainattu 42 §:n viittaus siihen, että tämä koskee myös **46 §:ää**? Jollei, oikaisuvaatimusaika on 30 päivää hallintolain 49 a §:n 2 momentin ja 49 c §:n 1 momentin nojalla. Pidempi aika voi olla opiskelijan etua vastaankin, sillä hallintolain 49 b §:n 2 momentin nojalla myös viranomaisen saa vaatia oikaisua opiskelijaa koskevaan päätökseen. Joka tapauksessa perusopetuslain 42 b §:ssä säädetystä kiireellisyydestä oikaisuvaatimuksen käsittelylle säädetään myös hallintolain 49 e §:ssä.

Perusopetuslain 42 c § puhuu muutoksenhausta oppilaan arviointia koskevaan päätökseen, josta valittamisen se kieltää, rehtorilta pyydettyinä uutena arviointina ja sitten tästä annettuun päätökseen aluehallintovirastolle osoitettuna oikaisuvaatimuksena. Mutta tämä pykälä ei ole käytettävissä **46 §:ssä**, joten onko pääteltävissä, että siellä valituskieltoa ei ole? Perusopetuslain 42 d § kieltää valittamisen tässä tarkoitettua oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen, mutta ei tämäkään pykälä eikä siis tämä valituskielto koske **46 §:ää**. Hallintolaki ei ainakaan olisi tällaista päätelmää vastaan,

sillä hallintolain 49 b §:n 1 momentin mukaan laissa säädetään erikseen, jos päätökseen saa vaatia oikaisua; tällöin päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Mutta seuraako valituskiellon puuttumisesta oikeus valittaa? Hallintolain 49 b §:n 3 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa tai muussa laissa säädetään. Mutta nyt ei siis voi olla olemassa päätöstä oikaisuvaatimukseen, kun ei voi olla oikaisuvaatimustakaan.

Perusopetuslain 42 a §:n 1 momentin mukaan päätökseen, joka koskee esimerkiksi oppilaalle annettavaa kirjallista varoitusta tai oppilaan määräämiskäytännön erottamisesta (vrt. 46 §:n 1 momentti; 31 § ja 32–34 § eivät ole 46 §:ssä relevantteja), saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin [jatko yllä]. Pykälän 2 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin [jatko yllä]. Mutta pykälä ei ole 46 §:ssä sovellettava säännös.

Valitusoikeutta varten on täten tutkittava suoraan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia, sillä tämän lain 3 § sanoo, että jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta, eikä perusopetuslaissa ole kyseisenlaisia, myös 46 §:ssä sovellettavia säännöksiä. Lain 6 §:n 1 momentin mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla viranomaisen on ratkaissut hallintoasian tai jättänyt sen tutkimatta. Tämän nojalla niihin perusopetuslaissa tarkoitettuihin hallintopäätöksiin, joista on säädetty joko 46 §:ssä suoraan tai 46 §:ään sovellettavissa säännöksissä, saa hakea muutosta valittamalla. Tutkittavan lain 7 §:n 1 momentin mukaan hallintopäätöksestä saa valittaa opiskelija sekä myös tietyn edellytyksin viranomaisen. Pykälän 2 momentin nojalla opiskelija, joka on tehnyt perusopetuslain 42 §:ssä tarkoitettussa asiassa oikaisuvaatimuksen, saa valittaa tähän oikaisuvaatimuksesta annetusta päätöksestä. Tutkittavan lain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen. Lain 13 §:n 1 momentin mukaan valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Opiskelijan arviointia koskevan päätöksen nimenomainen lainvastaisuus saattaa olla vaikea osoittaa edes 2 momentin mukaisen 30 päivän valitusajassa, ja sikäli perusopetuslain 42 c §:n mukainen menettely 2 kuukauden tai 14 päivän määräaikoineen ja 42 d §:n 2 momentin mukainen valituskielto olisivatkin asianmukaisempia. Hallintotuomioistuimien, joka saisi valituksen perusopetuslain 42 §:ssä tai 42 c §:ssä tarkoitettua päätöksestä 46 §:n mukaisesti opiskelevalta, voisi yrittää siirtää asian rehtorille tai aluehallintovirastolle tutkittavan lain 18 §:n 1 momentin nojalla, jolloin se kuitenkin törmäisi 46 §:n epätasällisyyteen siirron perusteluissa.

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta suorittava opiskelija saa yllä olevan nojalla valittaa hallinto-oikeuteen kirjallisesta varoituksesta tai korkeintaan yhdeksi vuodeksi erottamisesta saamastaan päätöksestä sekä pe-

rusopetuslain 42 §:n perusteella aluehallintovirastolle tekemäänsä oikaisuvaatimukseen saamastaan päätöksestä, vaikka hän ei voi vedota perusopetuslain 42 a §:ään. Mutta ottaisiko hallinto-oikeus valituksen tutkittavakseen silloinkin, jos opiskelija käyttäisi tutkittavan, oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 13 §:n 2 momentin sallimaa 30 päivän valitusaikaa yli perusopetuslain 42 b §:ssä salliman 14 päivän?

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n mukaan hallinto-oikeuden hallintolainkäyttöasiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Lain 3 §:n mukaan, jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta. Perusopetuslain 42 e §:n mukaan, jollei tässä laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Nyt perusopetuslain 42 d §:n 3 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen 42 §:ssä tarkoitettussa asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla. Asia voisi erityisesti olla aluehallintoviraston päätöksestä oikaisuvaatimukseen, joka on tehty päätöksestä, joka koskee 13 §:ssä tarkoitettua oikeutta saada uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetusta.

Mutta perusopetuslain 42 d §:ää ei sovelleta **46 §**:ssä. Hallinto-oikeuden olisi siksi annettava valitusosoitus. Se ei voisi perustaa valituskieltoa mihinkään, vaan sen olisi annettava korkeimman hallinto-oikeuden ottaa valituslupahakemuksen käsittelyssä kanta **46 §**:n päivittämättömyyteen. Korkeimman hallinto-oikeuden olisi aiheellista esittää valtioneuvostolle **46 §**:n päivittämistä ainakin 42 a–f §:n sovellettaviin säännöksiin lisäämisen verran. Sikäli kuin asia koskisi viime kädessä sitä, esittääkö alaikäinen opiskelija itse huoltajansa (tai muun laillisen edustajansa) sijasta uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetusta koskevan mahdollisen tahdonilmaisun [huoltajan tahdonilmaisun olisi jopa oltava huoltajien yhteinen; KHO:2004:99], valitusluvan myöntämistä puoltaisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin 3 kohta, että valituslupa on myönnettävä, jos valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy. Tämä painava syy olisi ennakkopäätös kysymyksessä, jossa **46 §** on päivittämättä ja käytäntö on aiheellisesti erkaantunut siitä.

Näin päädyin samaan johtopäätökseen kuin edellisessä pyyntöni täydennyksessä.

Allekirjoitus (kynästä): Matematiikan dosentti Jouni Luukkainen
puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry [www.ateistit.fi]
Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI
p. 045 2129 763; jouni.luukkainen@helsinki.fi